

පදානසරාම සංකීර්ණ ආශ්‍රිත ජල කළමනාකරණය

(රිටිගල හා කිරලාගල ක්ෂේත්‍ර ඇසුරින්)

දීර්ඝ සාරාංශය

ජේ.එම්.ඉන්දික රුවන් කුමාර ජයසේකර¹

හැඳින්වීම

මෙරට ජල කළමනාකරණය පිළිබඳ මුල් සාධකයන් පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ දී හමු වේ. කාලයක් සමග ලද අත්දැකීම් හා නොයෙකුත් සමාජීය සංකල්ප ද මුසු වී විශිෂ්ට වාරි පද්ධතියක් මෙරට වියළි කලාපය තුළ ගොඩනැගීමට හේතු විය. මෙරට ජල කළමනාකරණය වාරි පද්ධතිය මත පමණක් නොව ආගමික හා ලෞකික ඉදිකිරීම් ආශ්‍රිතව ද ක්‍රියාත්මක විය.

සංඝාරාම වර්ග අතර පදානසරාමවලට හිමිවන්නේ ප්‍රධාන ස්ථානයකි. පදානසර පිළිබඳව තොරතුරු සපයන සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන් ලෙස මහාවංශය, සමන්තපාසාදිකාව, රසවාහිණිය, පාලි බෝධිවංශය හා දම්පියා අටුවා ගැටපදය මෙන් ම පෙරියන්කුලම, මැදිරිගිය ටැම් ලිපිය, මන්නාරම කවිවේර ලිපිය, අනුරාධපුර පුවරු ලිපිය ආදී ශිලා ලේඛන මූලාශ්‍රයන් වැදගත් වේ. මේ පිළිබඳව අධ්‍යයනයන් එච් සී පී බෙල්, හෝර්කාව (1924), සේනක බණ්ඩාරනායක (1974), ගාමිණී විජේසූරිය සිදුකර ඇත. භාවනායෝගී හික්ෂුන් සඳහා නිර්මාණය කර ඇති මෙම ආරාම වර්ගය ඉදිකිරීමේ දී අවට පරිසරයේ කිබෙන ජලය මනාව කළමනාකරණය කර ඇති බවට සාක්ෂි හඳුනා ගැනීමට පුළුවන.

අරමුණ

මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ වියළි කලාපයේ අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටා තිබෙන කිරලාගල හා රිටිගල පදානසර ආශ්‍රිත ව හඳුනාගත හැකි පුරාණ ජල කළමනාකරණය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම වේ. එහි දී මූලිකව ජලය ලැබෙන හා එම ජල කළමනාකරණය කිරීමට යොදාගෙන ඇති ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.

ක්‍රමවේදය

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වශයෙන් පළමුව පූර්ව ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන පරීක්ෂා කිරීම සිදුකර ඇත. එම තොරතුරු පදනම් කරගනිමින් සිදුකළ ක්ෂේත්‍ර ගවේෂණය ඇසුරින් ලබාගත් තොරතුරු විමර්ශනය කරමින් මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරනු ලැබීය.

ප්‍රතිඵල

පාරිසරික තත්ත්වය ගත් විට වියළි කලාපයේ අභ්‍යන්තර තැනිතලාවට අයත් වේ. මෙම ප්‍රදේශයට වැඩි ජල ප්‍රමාණයක් ලැබෙනුයේ ඊසාන දිග මෝසම

තුළින් ඉතා කෙටි කාලයක් ය. නමුත් මෙහි නිර්මිත පරිසරය සැලකීමේ දී විවිධත්වයක් ඉතා පැහැදිලිව හඳුනාගත හැකි ය. මෙම විවිධත්වය ඒවායේ ජල කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයන් වෙනස් වීමට බලපා ඇත.

කිරලාගල ක්ෂේත්‍රය සැලකීමේ දී එය ස්වභාවික ගල් කලාවක් ආශ්‍රය කරගනිමින් නිර්මාණය කර ඇති ආරාම සංකීර්ණයකි. රිටිගල තරම් විශාල ආරාම සංකීර්ණයක් නොවන මෙහි ජල අවශ්‍යතාවන් සපුරා ගැනීමට සකස් කළ ස්ථාන දෙකක් දක්නට ලැබේ. ප්‍රධාන ගොඩනැගිල්ල අසල ගල් කලාව ආශ්‍රිත ව ස්වභාවික නිර්මාණය වී ඇති පොකුණ හා ජන්කාසරය ආසන්නයේ ඉදිකර තිබෙන විශාල පොකුණ ප්‍රධාන ජල මූලාශ්‍රයන් ය. මෙහි ජල මූලාශ්‍රයන් වනුයේ වර්ෂාවෙන් වන අතර විශාල පොකුණට බාහිරින් ජලය සම්පාදනය කිරීමක් සිදුකර ඇති බවට සාක්ෂි වේ. ජලය සීමිත පරිසරයක පිහිටි කිරලාගල ආශ්‍රිත ව කිසියම් ප්‍රමාණයක වැසි ජල කළමනාකරණයක් සිදු කර ඇති බව අනුමාන කළ හැකි ය. ගල් කලාව ආශ්‍රිතව පොකුණ ඉදි කිරීම තුළ ඒවායේ රැස්වෙන ජලය භූමියට කාන්දු වීමක් නොවී දිගුකලක් පුරක්ෂිතව තබාගැනීමේ හැකියාව මෙම ස්ථානයෙන් ලැබේ. කෙසේ වෙතත් මෙම ස්ථානය ආශ්‍රිතව ජලය බෙදා හැරීමක් හඳුනාගත නොහැකි ය.

කිරලාගලට වඩා වෙනස් වූ පරිසරික තත්ත්වයක් රිටිගල දක්නට ලැබේ. මෙය අභ්‍යන්තර තැනිතලාවේ වන ශේෂ කන්දකි. රජරට වියළි කලාපයේ වැඩිම වර්ෂාපතනයක් ලැබෙන මෙහි සුවිශේෂී පරිසර පද්ධතියක් වේ. මෙම කඳු පන්තියේ නැගෙනහිර දිශාවට වන්නට පදානසර සහිත විශාල ආරාම සංකීර්ණය නිර්මාණය කර ඇත. මෙම ස්ථානයට ජලය ලැබෙන ප්‍රධාන ආකාරයන් දෙකක් පවතී. එනම් ඊසාන දිග මෝසම් වර්ෂාව හා ස්වභාවික උල්පත් ජලය යි. වනාන්තර සහිත කඳු ප්‍රදේශයට ලැබෙන වර්ෂාව හේතුවෙන් භූගත ජලය රැදීම නිසා උල්පත් සක්‍රීය වීම රිටිගල ආශ්‍රිතව හඳුනාගත හැකි ය. ඒ අනුව රිටිගල නිර්මිත පරිසරය ස්වභාවික ජල මූලාශ්‍රයන් පදනම් කරමින් සිදුකර ඇත. සෑම පදානසරයක්ම දෙපසින් ස්වභාවික ජල මාර්ගයන් දොළ පහරක් ලෙසින් ගලා බසී. මෙම ස්වභාවික ජල මූලාශ්‍රයන් එක් කොට ප්‍රධාන වශයෙන් ජලය ගබඩා කිරීමට කඳු පාමුලට වන්නට විශාල පොකුණක් නිර්මාණය කර ඇති අතර මෙය බන්දා පොකුණ ලෙසින් ව්‍යවහාර වේ. උල්පතක් හේතුවෙන් මෙම පොකුණ වසර පුරාම ජලයෙන් පිරී පවතින්නට ඇත. ස්වභාවික උල්පත් ජලය පදනම් කරගනිමින් ආරාම සංකීර්ණයේ ඉහළට වන්නට ලීදක් ද, ජල මාර්ගයක් හරස්කර නොයෙකුත් අවශ්‍යතාවන්ට ජලය රඳවා ගැනීමට ද කටයුතු කර ඇති බවට සාක්ෂි පවතී. පරිසරයේ පවතින පෝෂණීය බව හේතුවෙන් රිටිගල පදානසර ආශ්‍රිතව ජල හිඟයක් පුරාණයේ දී හට නොගන්නට ඇත.

සාරාංශය

රිටිගල හා කිරලාගල යන ක්ෂේත්‍රයන් වියළි කලාපයේ පිහිටා තිබුණ ද එම ස්ථානයන් හි පවතින්නේ එකිනෙකට වෙනස් ජල කළමනාකරණ තත්ත්වයන් ය. මෙයට හේතුව මෙම පදානසරයන් පිහිටා තිබෙන භූ පිහිටීම ආශ්‍රිතව ගොඩනැගෙන පාරිසරික තත්ත්වයයි. එමෙන්ම ජල මූලාශ්‍රවල ප්‍රමාණය හා ඒවායේ විවිධත්වය පදනම් කරගනිමින් ලැබෙන ජල ප්‍රමාණය උපරිමව ප්‍රයෝජනයට ගනිමින් හා පදානසර

¹ පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා, රජරට විශ්ව විද්‍යාලය, ශ්‍රී ලංකාව.

සංඝාරාමයන්ගේ අලංකාරත්වය ඉස්මතු වන ආකාරයෙන් එය කළමනාකරණය කර තිබෙන බව හඳුනා ගැනීමට පුළුවන. එය පුරාණ ජනයාගේ ජලය හා පරිසරය සමඟ පැවැති බද්ධතාවය ආගමික වාස්තු විද්‍යාව සඳහා ද එකතු කළ එක් අවස්ථාවක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය.

මූලාශ්‍ර

ජල කළමනාකරණය, පදනකර, රිට්ගල, කිරලාගල, පරිසර තත්ත්වය

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

අලහාකෝන්, උදිත. 2011. රිට්ගල. මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල ප්‍රකාශනයකි.

ගුණවර්ධන, ප්‍රියාන්ත. 2009. ශ්‍රී ලංකාවේ බහුජන එකමුතුව හා වාස්තු විද්‍යාත්මක උරුමය. ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 675, පී ද ඇස් කුලරත්න මාවත, කොළඹ 10.

ජයසේකර.ජේ එම් අයි ආර් කේ. 2016. පදනකර ආරාමයන් හා බද්ධ ස්වභාවික පරිසරය, Proceeding of Undergraduate Research Symposium on Archaeology. Society Of Archaeology, Department of Archaeology & Heritage Management, Faculty Of Social Sciences & Humanities, Rajarata University Of Sri lanka, Mihinthale.